

Zekâtlarımız ve himmetlerimiz

Sri Lanka'dan Fatma Kiran: "Yapmış olduğumuz himmetler zekât yerine geçer mi? Zekât yerine geçmesi için niyet şart mı? Bir başka deyişle zekâta niyet etmeden vermiş olduğumuz himmetler (din ve iman hizmetleri için verilen para) zekât yerine geçer mi? Eğer zekât yerine geçmezse bundan sonra zekât niyetiyle himmet verilse tekrar zekât vermek gerekir mi?"

Kur'ân'da zekât verilecek sekiz sınıftan özellikle bir tanesi, konusu itibariyle doğrudan İslâm'ın yayılması, imanın tebliği ve Kur'ân hizmetleri ile ilgili alanları kapsar. Bu sınıf Kur'ân'da sekiz sınıfın içinde "fîsebilillah" terimiyle ifade edilir.

Fîsebilillah: İ'lây-ı kelimetullah için, yani Allah'ın adını yükseltmek ve tanıtmak için, Allah'ın dinini tebliğ etmek için, Allah'ın kitabını öğretmek için, Allah'ın kitabında öğretilen iman hakikatlerini anlatmak için cihâd edenler sınıfıdır. Bu beyanla Kur'ân, Allah yolunda çalışan ve Allah'ın adını yükseltmek için cihad eden bütün hizmet birimlerinin zekâtla desteklenmesini emrediyor. Zaman değişir, araç ve gereç değişir; ama gâye değişmez. Öyle ki, dün cihad malzemesi kılıç ve kalkan iken; günümüzde bunların yerini kitap, kalem ve değişik hizmet donanımı almıştır. Binâenaleyh, Allah'ın adını âlemlere tebliğ etmek, tevhid kelimesini asrın anladığı dilde ispat ve îlân etmek, îmân hakîkatlerini yaymak ve neşretmek, Kur'ân'ın sönmez ve söndürülmez bir nûr olduğunu hikmet diliyle cihana duyurmak, iyilikleri emretmek, kötülüklerden sakındırmak gibi alanlardan birini veya bir kaçını yürütmeyi görev bilmiş hizmet birimlerinin, arsa, bina, araç-gereç vs. ayırt etmeden zekât bütçesinden destek almaya hakları vardır.

Nitekim dört mezhebe göre, Allah yolunda cihad edenlere, ihtiyaçları olan silâh, at, yiyecek, içecek ve yol masrafları zekât fonundan karşılanabilir. Şâfiî mezhebine göre Allah yolunda cihad edenler zengin bile olsalar; yol, ikamet ve diğer masrafları bu fondan karşılanır. Giyim, silâh, eşya ve diğer malzemelerini taşımak için gerekli vâsıta bu fondan temin edilir. Mücâhede süresi içinde bakmakla yükümlü oldukları çoluk ve çocukları, ailesi ve yakınlarının nafakaları da zekât fonundan ödenir.

Eskiden cihadın kılıçla, kalkanla, silâhla, atla yapıldığını; günümüzde ise medenî milletlere ve insanlara karşı kitapla, kalemle, yayınla, neşriyâtla ve muhtelif beşerî ve sosyal faaliyetlerle yapıldığını nazara alan çağdaş âlimler, Müslümanlar yararına yapılan her türlü hayırlı faaliyetlerin zekât bütçesinden desteklenmeye hakkı bulunduğunu beyan ederler.¹ Yusûf El-Kardavî cihadın sadece silâhla ve kılıçla yapılmadığını; Peygamber Efendimiz'in (asm) "Sultana karşı hakkı konuşmayı" "en efdal cihad" olarak nitelediğini ve "dil ile cihâdı" tavsiye buyurduğunu kaynakları ile gösterdikten sonra, yeryüzünde Allah'ın adını yükseltmeyi amaçlayan, gençleri ve toplumu zararlı ve yıkıcı yayınlara karşı korumak, İslâm'ı, îmânı ve iyi ahlâkı öğretmek ve teşvik etmek için kurulan her türlü İslâmî ve Îmânî tebliğ merkezlerinin yaptıkları çalışmaların "cihad" mânâsından ayrı düşünülmemeyeceğini; binâenaleyh böyle hizmet merkezlerinin Müslümanların zekâtlarından payının öncelikli bulunduğunu kaydeder.² Hanefî Mezhebi âlimlerinden İmam Kâsânî ile³, müfessirlerden Fahrettin Râzî'nin⁴ de görüşleri bu doğrultudadır.

Bedüzzaman Saîd Nursî Hazretleri ise, zekât çeşmesinin çorak topraklar hükmünde bulunan ve zarûrî derecede ihtiyaçlı olmadığı halde, sürekli âcizliğini ve fakîrliğini ileri sürerek hep dünyevî ihtiyaçlarını gündemde tutan "seele" (dilenci) grubunun tekelinden kurtarılmasını, bu çeşmeye güzel bir mecrâ ve havuz yapılmasını ve bu havuz ile milletin "kemâlât bahçesinin" sulanmasını önemle tavsiye etmiştir.⁵ Bedüzzaman Hazretleri İslâm'ın gelişmesi ve Müslümanların gelişmiş milletler seviyesine yükselmesi için zekât gelirlerinin "millet menfaatine" harcanmasını tavsiye ediyor⁶; "Medresetü'z-Zehrâ"nın İslâmîyet'e ve insanlığa gösterdiği hizmetle, inananların zekâtı ile desteklenmeye hakkı bulunduğunu beyan ediyor.⁷

İslâm'ın gelişmesi, iman hakikatlerinin genişleyerek doğru biçimde benimsenmesi ve İslâm ahlâkının yaşanması ve dünya toplumlarına tanıtılması, Müslüman toplumların ve nihayet insanlığın topluca "menfaatine" bir cihad alanı olduğundan; bu maksatları güden hizmet birimlerinin arsası için, binası için ve hizmet araç gereçleri için doğrudan ve aracı kullanmadan zekât verilebilir. Burada, zekâtın direkt olarak cihad alanına ve hizmet yerine sarf edilmesiyle temlik şartı yerine gelmiş oluyor. Mülk sahibi hizmeti alan insanlardır.

Din ve iman hizmetlerine yaptığımız himmetlerin zekât sayılabilmesi için elbette niyet şarttır. Yani zekât niyetiyle vermiş olmamız gerekiyor. Allah kabul etsin.

Dipnotlar:

1- Hayrettin Karaman, İ.I. Günümüz Meseleleri-2, s. 98, 99; İlmihal I, T. Diyanet Vakfı, s. 488

2- Kardavî, Ç.M. Fetvâlar, 1/388

3- Bedâiu's-Sanâî, 2/45

4- Tefsîr-i Kebîr, 16/113

5- Münâzarât, S. 64; Münâzarât, s. 81

6- Münâzarât, S. 64

7- Münâzarât, s. 81.